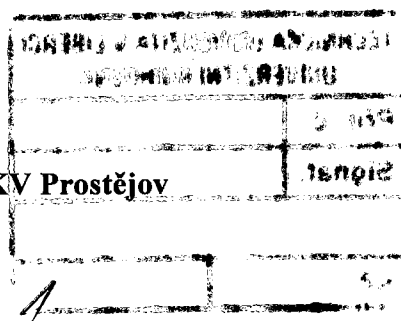




Návrháři filmových a divadelních kostýmů

Od počátku filmu se vytvořila přirozená symbióza mezi natáčecími studií a módními návrháři. Nejdříve spíše světové módní trendy ovlivňovaly podobu filmových kostýmů, později se naopak těmi nejlepšími díly nechali inspirovat přední módní tvůrci.

Většina filmů natáčených na počátku minulého století vyžadovala, aby herci používali vlastní oblečení. Díky tomu se stali evropské módní domy populárními dodavateli kostýmů pro filmové produkce. Módní návrháři jsou proto označováni za předchůdce dnešních tvůrců filmových kostýmů. Podle zvyklostí tehdejší doby se autoři kostýmů neobjevovali ani v titulcích. Jednou z prvních, kterým to bylo umožněno byla HATTIE CARNEGIE, jejíž módní salón se stal první školou pro filmové návrháře. Příležitostně byly najímány i pařížské módní domy a ještě v r. 1931 měla COCO CHANEL smlouvu s několika produkcemi. Experimentovala s různými koncepty jednoho oblečení záviselými na tom, budou-li při natáčení použity v detailu, při sezení, stání či chůzi. Díky špatným zkušenostem s Glorií Swanson, která měla reputaci jedné z nejlépe oblékaných filmových hvězd, ale která si usmyslela, že Coco Chanel neví nic o filmovém oblečení, se budoucí slavná návrhářka rozhodla vrátit do Paříže, kde byl její talent všeobecně uznáván.

Hollywoodská studia si později pořídila vlastní krejčovské dílny, tím však vymizela poptávka po oděvních návrhářích jako byli ADRIAN, TRAVIS BANTON? WALRER PLUNKETT a další, kteří získali v této branži velké zkušenosti. Tito návrháři byli stejně vynikající při výrobě dobových kostýmů s co největší historickou přesností, jako při vytváření oblečení moderního.

Specializovaní návrháři postupně porozuměli potřebám filmu a úspěšně překonali přechod od černobílých filmů k náročnějším barevným. Ve zlaté éře Hollywoodu pracovali na tuctech filmů během jednoho roku. Díky tomu perfektně zvládali vizuální techniku, kterou využívali např. k optickému zvětšení výstřihu, k zestihlení postavy, zmenšení pasu apod.

Výjimečné kostýmy někdy dokonce pomohly vyzvednout průměrné filmy v nezapomenutelná díla a zároveň popostrčily nejednu hereckou kariéru.

Dnes jsou návrháři většinou najímáni od filmu k filmu. Kostýmní výtvarníci jsou nerozlučně zapojeni do procesu „výroby hvězdy“ a jejich reputace je taková, že často dělají osobní módní návrháře slavným hercům a herečkám k vylepšení jejich image.

Vliv návrhářů filmových kostýmů byl vždy velmi silný.- např. postava vytvořená hercem Richardem Gerem ve filmu American Gigolo (1980) pomohla dostat na módní mapu světa šaty GIORGIA ARMANIHO, stejně tak jako vzhled Johna Travolty v bílém obleku z filmu Horečka sobotní noci (1977), který se stal uniformou diskoték jedné éry.

V 1. pol. 20. stol. se jako návrhář filmových kostýmů proslavil ADRIAN. Narodil se r. 1903 v Connecticutu jako Gilbert Adrian. Po studiu umění pracoval nejdříve pro divadlo, později se dostal k filmu a v letech 1928 – 1942 pracoval u filmové společnosti MGM, kde určoval image všech velkých hvězd. Měl vzácné nadání navrhnout historické kostýmy a

módní oblečení, které herečky často nosily i v soukromí. Proslavil se redukováným stylem, který pomohl prorazit Gretě Garbo.

Velice známé jsou jeho šaty s názvem „velké bílé“, které navrhl pro Jean Harlow a film Večeře o osmé. Režisér George Cukor, který většinu glamour-filmů natáčel o Adrianově práci řekl: „Když měla herečka špatnou postavu, nejraději by na ní všechno zahalil, ale pokud měla postavu bezvadnou, uplatnily se díky Adrianovi všechny její přednosti.“

Adrian očividně objevoval klady i tam, kde je jiní neviděli. A tak pro Joan Crawford vyvinul styl, který extrémně zdůrazňoval ramena. Roku 1932 pro ni a pro film Letty Lynton navrhl šaty s velkým množstvím řasení na ramenou, které se u filmového publika tak ujaly, že obchodní dům Marcy's prodal 500 000 kopií těchto šatů. Tyto šaty etablovaly Joan Crawford jako filmovou hvězdu, která tvoří styl.

Adrian oblékal mnoho hvězd tehdejší doby a jeho modely byly oblíbeny natolik, že se roku 1942 mohl osamostatnit a otevřít si vlastní salon. Zemřel v r. 1959.

Stejně jako Adrian u MGM, byl TRAVIS BANTON (1894-1958) zodpovědný za image velkých hvězd u Paramountu. Marlene Dietrich zahalil od hlavy k patě do drahocenných krajek, exotických per a luxusních kožichů.

Pro akrobatku Carlote Lombard navrhl šikmo střižené pouzdrové šaty, které navždy definovaly glamour 30. let.

Navrhoval oblečení pro nejúspěšnější muzikál té doby Love Me Tonight. Roku 1938 založil Banton svůj vlastní módní obchod, ale i nadále externě pracoval pro různá filmová studia. Když opustil Paramount, převzala jeho pozici jeho asistentka EDITH HEADOVÁ (1898-1981), která se s osmi Oscary a 35 nominacemi stala jednou z nejúspěšnějších žen v dějinách Hollywoodu. Ta se v Paramountu udržela až do r. 1967 a za těchto více než 30 let oblékala od Liz Taylor přes Bette Davis až po Grace Kelly všechny idoly, jejichž styl byl pak napodobován celými generacemi.

V mnoha filmech tohoto období hrála móda hlavní roli. Filmoví módní návrháři měli sice maximálně pár stovek zákaznic za rok, ale vlastní film přilákal týden co týden 90 milionů diváků. Za módu bylo považováno to, co nosila hvězda, ať už ve filmu, nebo v životě.

Roku 1910, kdy se na trhu objevil první barevný film, začala v Anglii pravidelně vycházet Cinemacolor Fashion Gazette. Roku 1913 natočil PAUL POIRET film o své kolekci, který chtěl ukázat svým americkým zákazníkům. Když ovšem Poiret přijel do USA, byl film zabaven kvůli „pornografickému obsahu“, protože tu byly vidět ženy v kalhotových sukních.

Úspěšně pracovala pro film jako návrhářka také návrhářka SCHIAPARELLI – a to nejprve v Anglii a později v Hollywoodu. Navrhovala pro filmové hvězdy jako např.: Mae West, Katherine Hapburn, Joan Crawford.

Během 2. světové války Hollywood definitivně převzal vedoucí úlohu v módě, v Paříži byla většina salónů uzavřena, nebo pracovaly jen v úsporném režimu. Také ve filmových studiích se bojovalo s restrikcemi, rozpočty byly stále nižší, byla nouze i o látky a luxusní zboží (krajky, kožešiny a zlaté šperky byly zakázány). Že se film obejde i bez toho, dokázal r. 1943 film Casablanca, který měl strhující úspěch, přestže Ingrid Bergman a Humphrey Bogart vystupovali téměř v civilním oblečení.

V pozadí nespočetných hollywoodských filmů a seriálů 40., 50. i pozdějších let stojí OLEG CASSINI. Tento módní návrhář pochází ze staré šlechtické rodiny, narodil se v Paříži,

dětství prožil v Itálii, r. 1936 emigroval do Spojených států, kde se stal slavným. Roku 1940 odešel do Kalifornie, předložil své návrhy společnosti Paramount Pictures, která ho okamžitě angažovala jako návrháře filmových kostýmů. Stal se také osobním návrhářem první dámy USA Jacqueline Kennedy, která byla v té době považována za nejlépe oblékanou ženu světa. Navrhoval modely pro herečku Victorii Principal v nekonečném televizním seriálu Dallas, stejně jako pro Lindu Evans v seriálu Dynastie.

Roku 1943 přišel do kin film, který nezměnil módu, ale postavu žen, kde bujné tvary Jane Russell potlačily androgenní typ ženy, který ovládal scénu od počátku 20. let. S filmem Outlaw Howarda Hugha přišly do módy zaoblené tvary a do popředí se dostává New Look CHRISTIANA DIORA, který znovu nechal ožít siluetu přesýpacích hodin.

S 2. světovou válkou skončilo i exkluzivní spojení filmu a módy, společný vliv na trh slábl a už nikdy se tyto oblasti nepřiblížily tolik, jako v období, kdy se z němého filmu stal film ozvučený a z černobílého film barevný. Teprve o půl století později se film a móda opět setkávají – při slavnosti udělování Oscarů, jelikož módní návrháři hledají herečky, které by propagovaly jejich návrhy. V roce 1990 se zde objevily Kim Basinger a Michele Pfeifer v šatech od ARMANIHO a před dalším udílením Oscarů byl Armani zahlcen objednávkami filmových hvězd. Od té doby se z Oscarové noci stala nejdražší módní přehlídka světa.

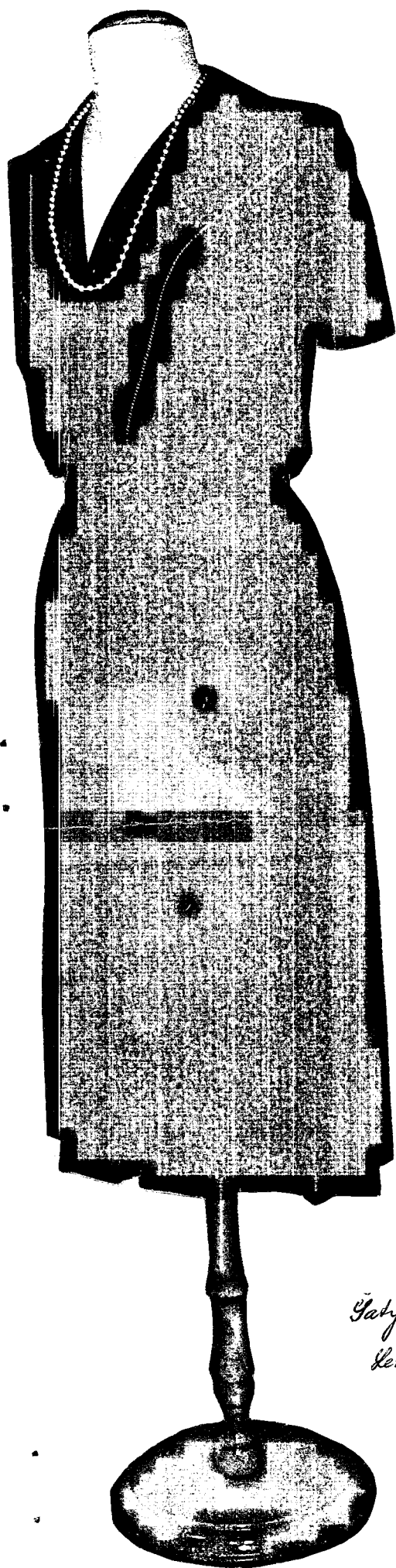
80. léta – návrhy pro film a filmové hvězdy se zabývali např. návrháři GIORGIO ARMANI (prosazoval vrstvení, vycpávky, nabírání), nebo AZZEDINE ALAILA (prosadil např. strečové materiály).

90. léta – DONNA KAREN – prosazovala černou barvu, která se brzy stala výrazným prvkem hl. v hudbě (Depeche Mode, The Cure). Směr v módě udávají i hudební hvězdy – Madonna, George Michael, Michael Jackson...

Použitá literatura:

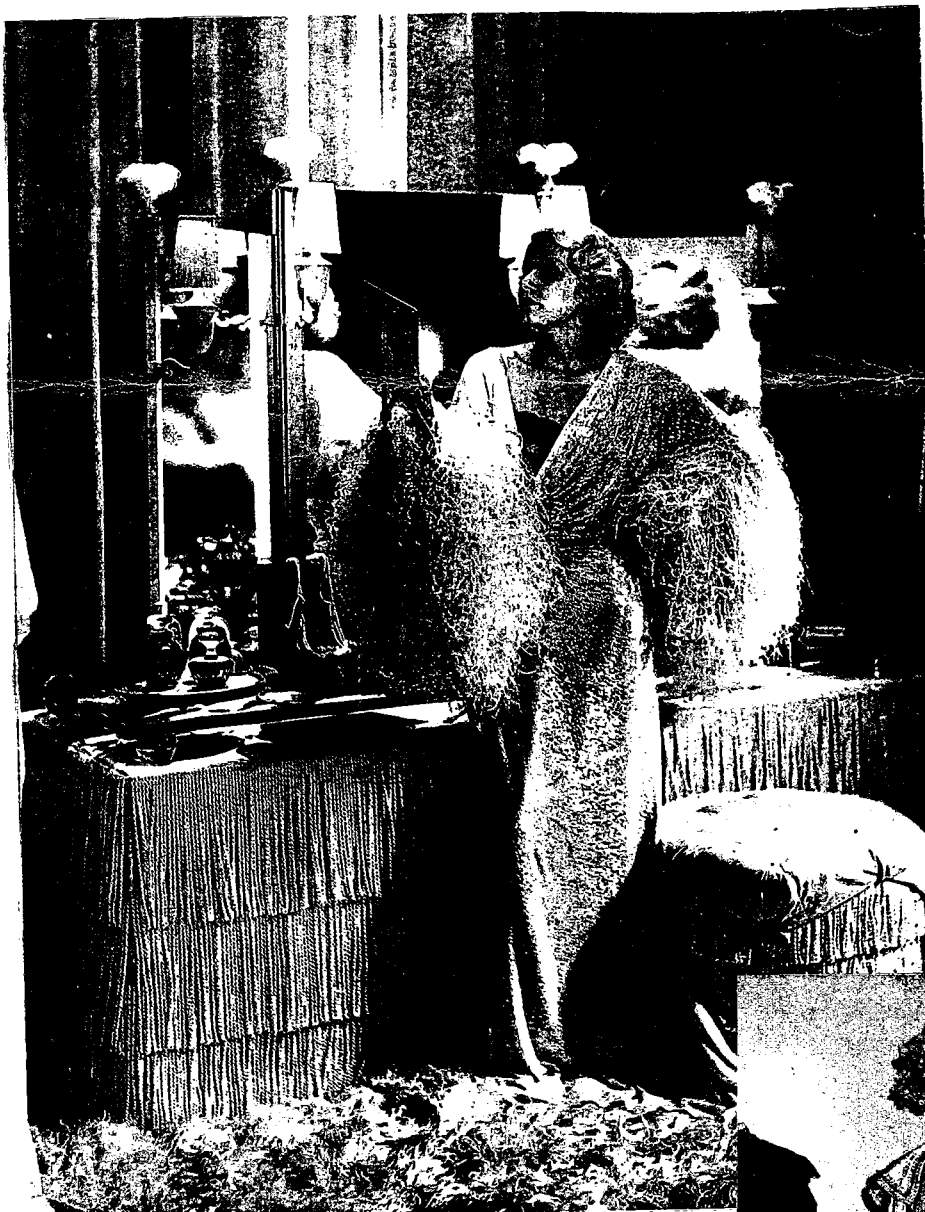
- Časopisy Elle, Víkend – HN 22.2.2002
- Hrubá Věra: Tvůrci světové módy; nakladatelství Nova 2000
- Seeling Charlotte: Století módy; nakladatelství Slovart 2000

Príloha:

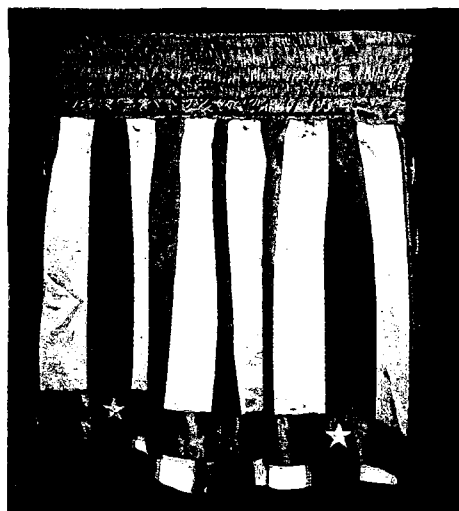


Model navržený designérem
Adrianem pro film
Marie Antoinette (1938)

Ďalší krejčí Joan Crawfordová ve filmu
Kathy Lynston, jejíž 500 tisíc kopii prodal
v r. 1932 obchodní dům Macy.



Jean Harlow
ne filmu o osmé



Boxerské trenýžky Sylvestra
Stalloneho z filmu Rocky V (1990)



Kostým herce George Hamiltona
ze filmu Zorro (1981)